

Doina PAPP

TEATRUL „MARIA FILOTTI” BRĂILA

Premiere

Povestea unui înger autohton

Trei titluri noi s-au adăgat afișului la acest teatru dunărean, reprezentând zone culturale diferite, teme diverse și abordări teatrale personalizate.

Povestea unui înger, după *La lilioci* de Marin Sorescu, este în ordine cronologică prima noutate. Montarea textelor soresciene a necesitat întotdeauna curaj, cu atât mai mult în zilele noastre, după ce autorul a trecut prin mai multe crize de receptare și imagine. Pe de altă parte, viața satului românesc pe care acest poet special o explorează în *La lilioci* cu rădăcini într-un etos mitic, aici demitizat, nu e ușor de redat, cu atât mai mult când perspectiva e extrazonală, exterioară Olteniei originare.

Tânăra regizoare Camelia Hâncu a înfruntat cu hotărâre toate aceste dificultăți, chiar dacă spectacolul ei nu e în totalitate împlinit. Originalitatea constă în proiecția onirică intenționată prin inventarea unui personaj – îngerul – a cărui misiune e tocmai de a explora această lume și de a o pune în acord cu ea însăși și cu principiile creștine. Doar că, în afara unor imagini frumoase, cinematografice pe care regizoarea le compune în interiorul acestei viziuni, ideea ei nu funcționează. Pentru că, în planul realității, povestea satului oltenesc cu oamenii și obiceiurile lui, cu morala cutumială și vorba în doi peri, se opune prin concretețea și pitorescul ei abordării amintite. Din această tensiune, care poate fi numită și forțare a sensurilor, rezultă un hibrid și senzația de contrafăcut, de artificial. Lipsită de savoarea și autenticitatea unice în paginile soresciene, *La lilioci* acceptă cu greu această nouă perspectivă care ar vrea să spiritualizeze mesajul folosind inevitabil același vehicul lingvistic. Cum se știe, reprezentarea convingătoare a țăranilor pe scenă a fost întotdeauna o problemă. Acest lucru îl constatăm și acum privind țăranii din acest spectacol care ne amintesc fie de imaginile pastorale grigoresciene, fie de replicile lor calpe dintr-o perioadă voluptuos patriotardă.

Cel mai frumos arată spectacolul Cameliei Hâncu atunci când își retrace personajele după perdeaua de umbre a neființei la o masă prelungă funcționând simbolic pentru ritualuri esențiale ale vieții și morții. Viața astfel visată a îngerului din povestea adăugată de regizoare funcționează independent de cadrul realist al textului sorescian. Dintre actori, apariții credibile sunt Ludmila Filip, Alin Florea, Antonia Ilie și Liviu Pintileasa. Ambianța sonoră semnată de Cornel Cristei ajută, ca și decorul lui Doru Zanfir, iar costumele Laurei Alexe dimpotrivă.

Pitoresc și melancolie în ...

Nădrăvanul Occidentului, piesa irlandezului John Millington Synge, cu o carieră mondială rivalizând cu aceea a marilor clasici, este al doilea titlu, tot în ordine cronologică, apărut pe afiș la Teatrul „Maria Filotti”. Întâmplare sau nu, e vorba tot de un univers rural, cel irlandez, despre care etnologii spun că se aseamănă celui românesc. Povestea are însă stranietate, fiindcă pune sub semnul întrebării tocmai valorile morale îndeobște atribuite oamenilor simpli și drepecți ai satului. Aici ei ar vrea ca eroul, un aventurier boem și visător, să fi comis cu adevărat

crima cu care se laudă în elanurile lui excentrice. Doar așa comunitatea amatoare de a ieși din monotonia diurnă, îl poate accepta ca pe un erou adevărat și așteptat. Altfel, el va fi curând izolat, expulzat, refuzându-i-se ce altceva decât iubirea. O comedie tristă cu final neașteptat, fără *happy-end* pe care a ales să o monteze la Brăila Nicolov Perveli Villi, tânărul regizor bulgar care și-a făcut studiile în România. Spectacolul lui are acuratețe e frumos „pictat” în inspirația lui irlandeză, dar nu are adâncimea necesară ca să-l justifice pe autor în această originală încercare de a provoca rezistența unor noțiuni și principii. Cantonat în clișee de gen, el nu trece granița anecdotului, rămânând doar o poveste cel mult ciudată. Senzația de neîmplinire vine poate și din faptul că Marcel Turcoianu, interpretul lui Christopher Mahon, are o robustețe prea neaoșă pentru a fi capabilă de avânturi extatice. El nu e deloc diferit de ceilalți și de aceea fanteziile lui nu sunt convingătoare și nici molipsitoare. Mai adevărată e în spectacol Margret, inflexibila lui iubită, în interpretarea Ramonei Gângă, ca și unele dintre portretele de fundal care compun aici lumea micii comunități irlandeze. Decorurile și costumele lui Gh. Mosorescu sunt de gen, fără alte conotații. La fel și muzica. Și spectacolul curge fără prea multe tresăriri emoționale, dar publicul vine cu interes și curiozitate, incitat de noutatea propunerii.

Un autor și mai multe femei

În premieră pe țară, piesa lui Cornel Mimi Brănescu ***Tăblia de la marginea patului*** readuce în atenție un tânăr dramaturg care convinge din ce în ce mai mult. După debutul cu *Gunoierul* la „Green Hours”, în interpretare proprie (autorul fiind și actor), și un adorabil spectacol intitulat *Bigudiuri*, realizat de o companie particulară la sala Studio a Teatrului „Nottara”, autorul pare tentat de a-și sofistica discursul. În precedenta scriere, modul său de a prelungi realitatea care-l inspiră, dincolo de limitele mărunte ale condiției personajelor, era seducătoare. El păstra însă cu sfințenie legătura cu „pământul”, astfel că evanescența și suprealismul către care se ducea lumea lui ficțională nu risca eșecul unei prea aspre epurări. În piesa *Tăblia de la marginea patului*, deși personajele sunt prin chiar caracterizarea autorului bine identificabile în realitate, ele o transgresează repede și definitiv, astfel că lumea ce ni se înfățișează devine una de spectre. S-ar putea ca această metamorfoză a personajelor descrise exact de autor (Femeia care, cu siguranță, crește pisici, Femeia care, de obicei, nu vorbește mult, Femeia care, de obicei, vorbește mult, Bărbatul care stă cu mâinile în buzunar) să fie accentuată de regizorul Radu Nichifor, care semnează spectacolul brăilean. Cert este însă că absurditatea situației devine din cauză efect, astfel încât ne confruntăm cu o paradigmă a imobilismului și fatalismului care descrie aici starea fără ieșire a personajelor. Sunt tentată să cred că autorul a vrut altceva cu piesa sa despre niște făpturi, în fond, caraghioase, niște femei cu frustrări care mai de care mai obsedante, respectiv, o tratare ironică, poate chiar sarcastică, după cum o și merită aceste ființe monomane ce așteaptă...și se dezabuzează când află că bărbatul sosit este un sfânt plictisit și rutinat.

În spectacol, cheștiunea se pune, scuzați expresia, firosos, femeile par în transă, damnate, identitatea lor reală e eludată în favoarea uneia închipuite, care se exprimă printr-o resemnare ucigătoare. Indiscutabil, personajele din *Tăblia...* lui Mimi Brănescu le continuă în preocupare pe acelea din *Bigudiuri*, unde mama, fiica și bunica par a exprima un blestem genealogic al singurătății și ratării în plan feminin. Din spectacolul acesta cu *Tăblia de la capul patului* s-ar părea însă că autorul a gândit mai fragmentat, procedând la o atomizare a discursurilor.

Personajele se autoizolează într-o incomunicabilitate cel puțin bizară, câtă vreme ele sunt puse de autor în relații incerte. Regizorul instaurează în ambianță o monotonie ucigătoare, un efect de picătură chinezească, scenografa Vioara Bara esențializează decorul și, în acest spațiu străjuit de pereți înalți, sângerii, femeile pășesc greoi prin nisipul care le trage în jos sugerând o apăsare gravitațională.

Liliana Ghiță ar trebui să fie Femeia care cu siguranță crește pisici. Nu are deloc însă aerul unei făpturi roase de molii, ci dimpotrivă, e vindicativă și bătoasă, cu ascendențe regale în comportament. Monica Zugravu-Ivașcu, Femeia care de obicei nu vorbește mult, e întruchiparea vulnerabilității, a fragilității etern ingenuie, impresionând printr-o sensibilitate inutil ultragiată. Ludmila Filip e Femeia care de obicei vorbește mult, în fapt un exemplar mustind de voluptate și vigoare, pe care structura aseptică a spectacolului o incomodează vizibil. Actrița face eforturi să vorbească încet, să se miște mai puțin decât i-o cere temperamentul să vorbească cum nu-i e felul, pentru a intra în formula stilistică ambițioasă a spectacolului. În rolul Bărbatului, Cornel Cimpoea este inițial o apariție-surpriză, dar scena sa, care ar trebui să aducă și soluția în spectacol, se aliniază celorlalte, într-un efect de *perpetuum mobile* parcă anume urmărit. De altfel, efortul regizorului de a orchestra la unison spectacolul e lăudabil, nu și pe de-a-ntregul explicabil.

Cu bune și rele, spectacolele brăilene sunt utile afișului acestui teatru, traversat în prezent de frământări administrative mai puțin productive.

CENTRUL EUROPEAN DE CREAȚIE

Ruxandra ANTON

Pierderea inocenței

Ateneul Tătărași? Centru European de Creație, inaugurat în decembrie 2003 și condus de regizorul și actorul francez Benoît Vitse, este o instituție publică de cultură subordonată Consiliului Local al municipiului Iași. Pentru Ateneu, proiectul **Morți și vii** este primul proiect important de teatru profesionist, după ce a realizat teatru de atelier (BAAL), teatru de avangardă (*Marchiza*, *Moartea lui Don Juan*) cu tineri artiști, dar și teatru profesionist (*Victor Brauner*, *Ah! Ce noptii!*, *Mutatul la bloc*), piese finanțate integral de Centrul Cultural Francez – Asociația Culturală Vector.

În *Morți și vii*, autorul contemporan Ștefan Caraman dejoacă inerțiile multor scheme dramatice, conștient că nu se poate îndepărta prea mult de ele; însă ceea ce-i reușește este o temă inedită: cum este viața pe un teritoriu al morții. O lehamite agresivă, într-o expresie a limbajului coborât în stradă, taie în fâșii o realitate deloc confortabilă, din perimetrul maniilor și infirmităților acestei lumi împrăștiată de dejecții verbale, fără nici cea mai mică intenție de salubritate a ei, de purificare, de incriminare, autorul fiind atent mai mult să protejeze adevărul faptului brut, să inventarieze istoria în bolile ei cronice până la evidența coșmarescului și absurdului. Exteriorizarea dezinhibată este mecanismul care pune în mișcare alte orizonturi morale decât cele obișnuite și perturbă